



LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO NARYS

Dr. STASYS TUMĖNAS

NAUJIENLAIŠKIS

Nr. 5(27) 2019-06-21

„AUŠROS“ APYGARDA, ŠIAULIAI

Gerbiamieji šiauliečiai,

gegužės mėnesį „išgyvenome“ net dvejus rinkimus ir du referendumus. Rinkėjų valia lėmė, kad Lietuvos Prezidentu tapo Gitanas Nausėda, o LVŽS turės savo du atstovus Europos Parlamente: Bronį Ropę ir Stasį Jakeliūną. Tauta pasirinko Prezidentą, kuris, tikiuosi, įgyvendins rinkėjams duotus pažadus, aktyviai prisidės kuriant gerovės valstybę.

Mane, kaip LR Seimo ir Pasaulio lietuvių komisijos narį, ypač domino gegužės 12 d. vykęs referendumas dėl Lietuvos Respublikos pilietybės išsaugojimo. Girdime labai kontraversišku teisininkų ir politikos apžvalgininkų, komentatorių nuomonių. Labiausiai stebina aiškinimai, kad referendumas patyrė nesėkmę. Taip, pritrūko visai nedaug balsų, kad pilietybės išsaugojimo galimybės būtų praplėstos, kad atsirastų Konstitucijos 12 ir 55 straipsnių pataisos. Bet ar galima laikyti pralaimėjimu, kai beveik milijonas – net 927 410 piliečių (73,38 proc.) iš 1 291 934 dalyvavusiųjų pasisakė UŽ? PRIEŠ buvo tik 336 446 piliečių (26,62 proc.). Galvoju, kad tai netikėtas kokybinis pilietiškumo, tautinio susitelkimo proveržis, rodantis, kad pilietybės išsaugojimo problema svarbi, aktuali ir Lietuvoje, ir šiuo metu užsienyje gyvenantiems žmonėms.

Savo pilietinę poziciją vieni aktyviausiai šalyje išsakė Šiaulių gyventojai (UŽ pasisakė 33 987 šiauliečių, PRIEŠ – 12 172). Džiugina ir pasaulio lietuvių daug aktyvesnis įsitraukimas į balsavimą. 2016 m. Seimo rinkimuose dalyvavo per 16 000 mūsų tautiečių užsienyje, o Prezidento rinkimuose ir referendume dėl pilietybės išsaugojimo pasisakė per 50 000 tautiečių, nors įsiregistravusių dalyvauti buvo per 61 000. Per 20 000 biuletenių nepasiekė Vyriausiosios rinkimų komisijos dėl techninių (pašto, ambasadų, konsulatų darbo) problemų. Dėsime visas pastangas, kad ateityje tokia situacija nepasikartotų, kad visi Lietuvos piliečiai galėtų pasinaudoti konstitucine balsavimo teise.

Užsienyje gyvenančių lietuvių aktyvumas paskatino naują iniciatyvą steigti atskirą vienmandatę rinkimų apygardą užsienio lietuvių bendruomenei – Lietuvos piliečiams, gyvenantiems užsienyje. Joje galėtų būti keliami šiai lietuvių bendruomenei atstovaujantys kandidatai, o užsienyje gyvenančių Lietuvos piliečių atstovavimas Seime būtų efektyvesnis ir labiau juntamas. Apie tai kalbėta jau 20 metų, bet tik LVŽS valdymo laikais tai bus siekiama realiai įgyvendinti.

„Praeityje tokie prašymai būdavo ignoruojami, dažnai pasiremiant tuo, kad užsienyje gyvenantys mūsų piliečiai yra mažiau pilietiškai aktyvūs, vangiai dalyvauja rinkimuose. Ką tik

įvykę dveji rinkimai įrodė, kad taip nėra. Siekdami užtikrinti po pasaulį išsibarsčiusių Lietuvos piliečių interesus, skatindami jų pilietinį aktyvumą, šio visame pasaulyje gyvenančių Lietuvos piliečių noro turėti atskirą vienmandatę Seimo rinkimų apygardą negalime ignoruoti”, – teigia LVŽS lyderis, kuris, atsižvelgdamas į Pasaulio lietuvių bendruomenės išsakytus lūkesčius, jau įregistravo Seimo rinkimų įstatymo pataisas.

Pasaulio lietuvių bendruomenė, užsienyje gyvenantys Lietuvos piliečiai, ypač aktyviai dalyvavo pastaruoju metu vykusiuose rinkimuose. Lietuvos Respublikos Prezidento rinkimų I ture diplomatinėse atstovybėse balsavo 52 812 rinkėjai, II ture – 44 142 rinkėjai.

Šiuo metu užsienyje balsuojantys Lietuvos Respublikos piliečiai yra įtraukiami į Naujamiesčio rinkimų apygardos rinkėjų sąrašus ir atskiros vienmandatės Seimo rinkimų apygardos neturi.

LR Seimo nariai, dažniausiai keli, rengia įstatymų pataisų projektus, jie aptariami, svarstomi frakcijoje, komitetuose, tačiau išskirtiniausi, įsimintiniausi yra tie, kuriuos rengi savarankiškai. Džiaugiuosi, kad gegužės mėnesį Seime buvo svarstytos ir priimtos mano dviejų įstatymų pataisos, reglamentuojančios Lietuvos Respublikos valstybės vėliavos ir kitų vėliavų, tarp jų – etnografinių Lietuvos regionų bei Pasaulio lietuvių bendruomenių vėliavų – naudojimo tvarką, eiliškumą ir kt. Tai ypač laukta žinia Pasaulio lietuvių bendruomenėms. Kitas priimtas mano su padėjėjais rengtas įstatymas – Lietuvos Respublikos valstybės herbo, kitų herbų ir herbinių ženklų įstatymas – įteisino Lietuvos etnografinių regionų herbus, nustatė jų tvirtinimo ir naudojimo tvarką.

Gera žinia, kad Lietuvos ekonomika auga, o vidutinis mėnesinis neto darbo užmokestis šalyje per metus išaugo 14, 6 proc. iki 802, 7 euro, – skelbia Lietuvos statistikos departamento duomenys. 2018 metų pirmąjį ketvirtį vidutinis išmokėtas atlyginimas siekė 700, 2 euro. Vidutinis mėnesinis neto darbo užmokestis per metus viešajame sektoriuje padidėjo 19, 2 proc., tuo tarpu privačiajame – 12, 6 proc.

Lyginant su 2018 m. ketvirtuoju ketvirčiu, vidutinis mėnesinis neto darbo užmokestis šalies ūkyje padidėjo 6, 8 proc.: viešajame sektoriuje jis sudarė 826, 3 EUR ir buvo 5, 1 proc. didesnis, privačiajame – 791, 9 EUR ir buvo 7, 7 proc. didesnis.

Taigi gegužės mėnesį priėmėme svarbius politinius sprendimus, o birželio mėnesį grįšime prie kasdienių darbų, bet apie juos kitame Naujienlaiškio numeryje.

BENDRAUKIME!

ŠIAME NUMERYJE SKAITYKITE

Pilietybės išsaugojimas – Lietuvos ateities klausimas	3
Šiauliuose atsiras Pasaulio teisuolių skveras.....	8
2019 metų geriausieji: Šiauliams ir Lietuvai.....	9
Tomas Vyšniauskas – 43-iasis Zigmo Gėlės premijos laureatas	11
Lietuvos Respublikos azartinių lošimų įstatymo Nr. IX-325 10 ir 20 straipsnių pakeitimo įstatymas	12
Kodėl verta praplėsti savo akiratį.....	12
Ką mums birželio mėnesį primena kalendorius	13

SEIMAS

Apie mano pareigas ir veiklą galite paskaityti Lietuvos Respublikos Seimo svetainėje: http://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=35299&p_k=1&p_a=498&p_asm_id=79154.

2019 m. gegužės 8 d. dalyvavau Seimo Kultūros komiteto posėdyje, kuriame svarstėme: 1) Dėl programos „Kaunas – Europos kultūros sostinė 2022“; 2) Lietuvos radijo ir televizijos komisijos 2018 metų veiklos ataskaitą. Posėdyje pristatydama ambicingą, kūrybingą ir įdomią Kauno – Europos kultūros sostinės 2022 – programą Virginija Vitkienė akcentavo, kad „per šį projektą skatinama viso regiono plėtra“. Posėdžio vaizdo įrašą Jūs galite peržiūrėti: <https://www.youtube.com/watch?v=txFrtb1-XNM>.

2019 m. gegužės 8 d. – Seimo Laisvės kovų ir valstybės istorinės atminties komisijos posėdyje. Jame svarstėme klausimus: 1) Dėl Lietuvos Respublikos atmintinų dienų įstatymo Nr. VIII-397 1 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto (dėl Romų genocido atminimo dienos) (XIIP-3232); 2) Dėl memorialinių ženklų Lietuvos Laisvės Kovų Sąjūdžio Tarybos 1949 m. vasario 16 d. Deklaracijos signatarams Jonui Žemaičiui-Vytautui ir Petruui Bartkui-Žadgailai; 3) Dėl Lietuvos nepriklausomybės gynimo Sausio 13-osios brolijos ir Lietuvos laisvės kovų-Miško brolių patalpų. Posėdžio vaizdo įrašą Jūs galite peržiūrėti: <https://www.youtube.com/watch?v=3aqu8S8m4IA>.

Pilietybės išsaugojimas – Lietuvos ateities klausimas

2019 m. gegužės 8 d. – Lietuvos Respublikos Seimo ir Pasaulio lietuvių bendruomenės komisijos pasitarime. Jame svarstėme klausimą: Dėl Referendumo dėl pilietybės išsaugojimo. Posėdyje dalyvavo komisijos pirmininkas dr. R. Baltaduonis, Pasaulio lietuvių bendruomenės atstovė Lietuvoje V. Bandis. R. Baltaduonis akcentavo vis didėjantį užsienyje gyvenančių lietuvių pilietiškumą, registravimąsi dalyvauti referendume ir LR Prezidento rinkimuose. Komisija pakvietė visus lietuvius aktyviai dalyvauti sprendžiant tautai aktualius klausimus: „Pilietybės išsaugojimas – Lietuvos ateities klausimas, gyvybiškai svarbus Lietuvai, mums ir mūsų vaikams. Ženkime pirmą žingsnį išvien, pademonstruodami Baltijos kelio ir Sausio 13-osios vienybės vertą valią. Tik nuo kiekvieno iš mūsų priklauso, ar tai taps pilietinės vienybės triumfo diena. Vienybė težydi!“

*Pasitarime
aptarti Lietuvai itin*



2019 m. gegužės 15 d. – išvažiuojamajame Seimo Kultūros komiteto posėdyje, kuris vyko Kulionių kaime, Molėtų rajone. Lankėmės Lietuvos etnokosmologijos muziejuje, kuriam pradėjo vadovauti naujas direktorius Linas Šmigelskas, pakeitęs ilgametį vadovą ir etnokosmologijos Lietuvoje pradininką Gunarą Kakarą.

Važiavome susipažinti su situacija ir išskylančiomis problemomis, todėl posėdyje dalyvavo ir Lietuvos Respublikos kultūros ministerijos kancleris Laimonas Ubavičius. G. Kakaras ir L. Šmigelskas įvardijo pagrindines Lietuvos etnokosmologijos muziejaus problemas.

Šiuo metu muziejuje dirba 18 darbuotojų, tačiau po rekonstrukcijos, kurios metu bus įrengta moderni nuolatinė ekspozicija, naujos edukacinės klasės, parodų erdvė, lankytojų laukiamasis – Kosminė stotis, erdvūs suvenyrų, eksponatų standai. Žinoma, bus reikalingi papildomi darbuotojų etatai: ekskursijų vadovo astronomo, viešųjų ryšių specialisto, edukatoriaus, muziejininko, administratorių, kasininko. Dar viena svarbi problema – etatų ir lėšų trūkumas samdomiems muziejaus intelektualinių paslaugų teikėjams už darbą ne darbo valandomis, nakties metu, poilsio ir šventinėmis dienomis.

Nustebino muziejaus užmojai ir ambicijos – planuojama įgyvendinti naujus projektus: stiklinės antžeminės galerijos, skirtos neįgaliesiems patekti į viršutinį elipsoidą, suprojektavimas ir įrengimas; apžvalgos aikštelės į atvirą kosmosą virš viršutinio elipsoido įrengimas; pagrindinio muziejaus lauko eksponato – Saulės sistemos modelio – užbaigimas, t. y. Saulę apgaubiančių 30 metrų skersmens metalinių arkų įrengimas; Kulionių piliakalnio sutvarkymas.

Posėdžio pirmininkas Ramūnas Karbauskis pasiūlė muziejaus edukacines programas įtraukti į moksleivių kultūros paso programą, tai padėtų išspręsti ne tik muziejaus lankomumo sezoniškumo klausimą, bet ir suteiktų galimybę gauti papildomų lėšų.

Nutarta kreiptis į Lietuvos Respublikos kultūros ministeriją ir prašyti parengti ir Kultūros komitetui pateikti apibendrintą informaciją (sąvadą, planą) apie kultūros įstaigų poreikius, problemas ir galimus sprendimus.



Lietuvos etnokosmologijos muziejus rengiasi išnaudoti daug naujų veiklos galimybių.

2019 m. gegužės 15 d. – Lietuvos Respublikos Seimo ir Pasaulio lietuvių bendruomenės komisijos pasitarime. Jame nagrinėtas klausimas: Po Referendumo dėl pilietybės išsaugojimo. Aptariant referendumo rezultatus konstatuota pilietiškumo pergalė, dėkota visiems referendume dalyvavusiems Lietuvos Respublikos piliečiams. Komisijos pirmininkas Antanas Vinkus pažymėjo: „Labai svarbu, kad atėjo balsuoti tris kartus daugiau užsienyje gyvenančių lietuvių nei praėjusiuose Seimo rinkimuose, kai kas ir pirmą kartą.“

Pasitarime dalyvavęs LR Seimo Pirmininkas Viktoras Pranckietis referendumą traktavo kaip tautos telkimo priemonę, siūlė ir toliau ieškoti konkrečių būdų ir sprendimų dėl gimimu įgytos Lietuvos pilietybės išsaugojimo. Seimo Pirmininkas įteikė padėkas Pasaulio lietuvių bendruomenės valdybos pirmininkei Daliai Henkei ir Komisijos pirmininkui Antanui Vinkui.

Pasitarime išsakytas ryžtas toliau ieškoti naujų sprendimų gimimu įgytai Lietuvos Respublikos pilietybei išsaugoti. O. Posaškovo nuotrauka.



2019 m. gegužės 29 d. – Seimo Laisvės kovų ir valstybės istorinės atminties komisijos posėdyje. Svarstėme šiuos klausimus: 1) Dėl 2021 metų paskelbimo Lietuvos totorių istorijos ir kultūros metais; 2) Dėl Lietuvos Respublikos valstybės paramos daugiabučiams namams atnaujinti (modernizuoti) įstatymo Nr. I-2455 3 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto (nereg.); 3) Dėl Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro įstatymo Nr. VIII-238 trečiojo skirsnio pavadinimo ir 6 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto (Nr. XIIIIP-3378); 4) Dėl Lietuvos Respublikos valstybinių pensijų įstatymo Nr. I-73011 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto (Nr. XIIIIP-2347); 5) Dėl Laisvės kovų ir valstybinės istorinės atminties komisijos siūlymų, formuojant 2020 metų biudžetą. Posėdžio vaizdo įrašą Jūs galite peržiūrėti: <https://www.youtube.com/watch?v=pkcOoRd-klk>.

2019 m. gegužės 31 d. išplatinau pranešimą žiniasklaidai.

Seimo nario S. Tumėno pranešimas: „Naujas Lietuvos Respublikos valstybės herbo ir valstybės vėliavos teisinis reguliavimas pašalina įstatymų spragas“

Vakar Seimas priėmė Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungos frakcijos nario Stasio Tumėno inicijuotas Valstybės herbo, kitų herbų ir herbinių ženklų įstatymo ir Valstybės vėliavos ir kitų vėliavų įstatymo pataisas.

Pasak parlamentaro, galiojančiuose teisės aktuose buvo spragų, atsiradusių dėl nepakankamai išsamaus teisinio reguliavimo, dėl nepakankamo teisinio apibrėžtumo.

Naujas minėtų įstatymų teisinis reguliavimas apima etnografinio regiono herbo sąvoką, etnografinių regionų herbų etalonų tvirtinimo tvarką, statutinės institucijos vėliavos, miesto,

miestelio arba kaimo vėliavos, Lietuvos etnografinių regionų vėliavų, užsienio lietuvių bendruomenių vėliavų sąvokas, vėliavų iškėlimo eiliškumo tvarką, vėliavų naudojimo tvarką.

„Labai svarbu, kad Lietuvos teisinėje sistemoje atsiranda užsienio lietuvių bendruomenių vėliavos, reglamentuojant, jog „užsienio valstybių (kraštų) lietuvių bendruomenių vėliavų naudojimo tvarką nustato užsienio valstybių (kraštų) lietuvių bendruomenių valdymo institucijos, suderinusios su Pasaulio lietuvių bendruomenės valdyba“. Taigi dabar – Pasaulio lietuvių metais – Seimas įvedė teisinį apibrėžtumą, numatydamas ir užsienio valstybių (kraštų) lietuvių bendruomenių vėliavų, naujų ar keičiamų, tvirtinimo procedūrą ir joje dalyvaujančias šalis“, – sako S. Tumėnas.

Seimo narys pabrėžia, kad teisėkūros stadijos, kurių metu buvo diskutuojama dėl keičiamų ar naujų teisinių nuostatų, atskleidė atvirą, efektyvų ir kompetentingą dalyvavusiųjų šiame procese darbą, liudijantį pagarbą konstitucinėms vertybėms ir siekį sukurti vientisą, nuoseklią, darnią ir veiksmingą teisės sistemą.

ŠIAULIŲ MIESTAS

2019 m. gegužės 1 d. dalyvavau Šiaulių Švč. M. Marijos Nekaltojo Prasidėjimo bažnyčios 10-ies metų jubiliejui skirtame renginyje. Sveikindamas kalbėjau, kad valstybė, kurioje statomos bažnyčios, parapijos namai, koplyčios, turi ateitį, nes čia skleidžiamos Tiesos, Vilties, Tikėjimo tiesos, kurios taurina mūsų sielas, daro gyvenimą prasmingesnį. Tokie yra Šiauliai.

Kartu su LR Seimo pirmininko pirmąja pavaduotoja Rima Baškiene veikliam dabartiniam bažnyčios klebonui Sauliui Paliūnui įteikėme Seimo sveikinimą, kuriame rašėme: „Šiaulių Švč. M. Marijos Nekaltojo Prasidėjimo bažnyčia ir parapija yra „gyvojo Dievo Bažnyčia, tiesos šulas ir atrama“, leidžianti mums, katalikams, stiprėti, augti ir išpažinti savo tikėjimą.

Jūsų parapijos bendruomenė yra daugiau nei tikinčiųjų bendruomenė, nes išmintingai puoselėjate ir bažnyčios chorą, ir Marijos legiono grupę „Aušros žvaigždė“, grupę „Motinos maldoje“, Pasauliečių pranciškonų ordiną.

Nuoširdžiai sveikiname Jus ir Švč. M. Marijos Nekaltojo Prasidėjimo bažnyčios, Kristaus kūno, bendruomenę 10-ojo jubiliejaus proga. Linkime Dievo meilės, Švč. Mergelės Marijos globos, šv. Juozapo kilnumo ir tikinčiųjų vienybės, padedančios Viešpaties žodį padaryti savo gyvenimo dalimi“.

Maloniai nustebino į jubiliejinį renginį ir Mišias susirinkusi tūkstantinė parapijos žmonių minia, taip paliudydama Bažnyčios ir Dievo reikšmę Šiauliams.

2019 m. gegužės 2 d. – renginyje, skirtame Europos dienoms paminėti, Lieporių bibliotekoje. Jame dalyvavo dienos centro „Goda“ lankytojai.

Sutikdamas Lietuvos įstojimo į Europos Sąjungą 15-ąjį gimtadienį, Šiaulių miesto savivaldybės viešosios bibliotekos Lieporių filialas (vedėja Regina Vertelienė) organizavo Europos Komisijos atstovybės Lietuvoje finansuoto projekto „Galimybių Europa: nuo svajonių iki tikslų“ susitikimą-viktoriną „Aš ir Europa: žinios, teisės ir pareigos“.

Noriai sutikau dalyvauti renginyje su mielais, jautriais ir žinių trokštančiais žmonėmis. Jame papasakojau apie Seimo šiokiadienius, artėjančius Prezidento, Europos Parlamento rinkimus. Labai emociškai dalyviai, vadovaujami nuoširdžių socialinių darbuotojų Arvydo ir Arno, įsitraukė į virtualią viktoriną apie Europos Sąjungą. Trijų komandų: „Lietuva“, „Europiečiai“, „Obelis“ dalyviai turėjo atsakyti į įvairius klausimus: kiek valstybių yra ES, kiek parlamentarų atstovauja Lietuvai, kas yra Šengeno sutartis. Plačiau papasakojau ir apie patį Šengeno miestelį, įsikūrusį trijų

valstybių sandūroje. Pateikti ir praktiški klausimai: ką reikėtų žinoti svečiuojantis ES šalyje, kai susergama, norima paskambinti į namus ar nusipirkta nekokybiškas elektroninis prietaisas.



Susitikime netrūko ir geros nuotaikos, ir žinių, ir klausimų. S. Tumėno nuotrauka.

2019 m. gegužės 3 d. – Medijų meno festivalio ENTER‘17 atidaryme Šiaulių dailės galerijoje. Jo metu pristatyta atidarymo paroda „Agregatai“, kurią patys rengėjai apibūdino kaip skirtą „medijų archeologijai, primityvių mechanizmų ir skaitmeninių technologijų sintezei. Tai elementaraus judesio magija, robotų prototipų spektaklis, kuriame išvysite sudėtingas erdvinės instaliacijas, skulptūrinius objektus, migruojančius robotus, interaktyvius ekranus. Žvėrūnos kuruojamas animacijos kino teatras sugrįžta į animacijos ištakose siautėjantį ekspresyviai primityvų piešinį. Gintauto Lukošaičio kuruojamas performansas „Siena“ aktualizuos Zubovų rūmų detektyvą“. „MEDIJŲ MENO FESTIVALIS ENTER‘17“, prieiga per internetą: <http://siauliugalerija.lt/3630-2/>.

Nesiryžčiau tvirtinti, kad išvydau „medijų archeologiją“, bet galiu paliudyti, kad medijų kultūra ir Šiauliai nėra antonimai, kad įvairiapusės festivalio formos plečia Šiaulių miesto kultūros lauką, kuriame vis dar dominuoja klasikinis menas.

2019 m. gegužės 3 d. Iankiausi Šiaulių miesto bibliotekose artėjant Spaudos atgavimo diena. Norėjau ne tik pasveikinti darbuotojus su profesine švente (Spaudos atgavimo, kalbos ir knygos diena), bet ir išgirsti bibliotekininkų problemas ir lūkesčius, sužinoti skaitymo tendencijas Šiauliuose, aptarti bibliotekos – kaip įtraukios ir dalyvaujančios sociokultūrinės institucijos – modelius. Akivaizdu, kad bibliotekų pasirinktas kelias būti ne tik „knygų saugykla“, knygų pasikeitimo vieta, bet vieta, kurioje buriasi bendruomenės, vyksta įvairios edukacijos jaunimui ir senjorams, pasiteisino ir paneigė nuogastavimus, kad bibliotekos neturi ateities.

2019 m. gegužės 10 d. dalyvavau susitikime su gyventojais Lieporių bibliotekoje, kur aptarėme pilietybės išsaugojimo ir kitus aktualių klausimus. Papasakojau apie Pasaulio lietuvių bendruomenę, kaip bendrauja Pasaulio lietuvių bendruomenė ir LR Seimas.

Akivaizdu, kad žmonėms trūksta informacijos, jie nepakankamai susipažinę su referendumo dėl Lietuvos pilietybės išsaugojimo niuansais. Aptarėme valstybes, kurios atitinka europinės ir transatlantinės integracijos kriterijus. Kalbėjome apie tai, kad beveik kiekvienoje Lietuvos šeimoje yra šiuo metu išvažiavusiųjų dirbti ir gyventi į kitas valstybes, todėl turime galvoti, kaip tuos žmones Valstybei susigrąžinti, o ne prarasti.

Kitoks antrojo referendumo klausimas – dėl LR Seimo narių skaičiaus sumažinimo. Tesprendžia tauta, kuri visada kalba, kad jį reikia mažinti. LVŽS savo priešrinkiminėje programoje tai įsipareigojo padaryti, bet oponentų balsai lėmė, kad to padaryti Seime nepavyks. Sakiau, kad tesprendžia visi rinkėjai referendumu ir išsako savo nuomonę.

Aš akcentavau: „KAŲ iš(si)rinksime, TAS ir bus Lietuvos Prezidentas, KAIP pasakysime, TAIP ir bus nuspręsta dėl pilietybės išsaugojimo, KAIP pasakysite, TAIP ir dirbs ateityje LR Seimas – tiek pat asmenų, ar sumažėjęs. Jūsų valia, mieli tautiečiai, bendrapiliečiai.“ Štai apie ką tąsyk kalbėjomės su Lieporių bendruomene.



Su pokalbio dalyviais Lieporių bibliotekoje. S. Tumėno nuotrauka.

Šiauliuose atsiras Pasaulio teisuolių skveras

2019 m. gegužės 22 d. – Pasaulio teisuolių skvero sutvarkymo architektūrinės ir urbanistinės idėjos projekto konkurso užduoties aptarime, vykusiame Šiaulių apskrities žydų bendruomenės patalpose. Kaip žinia, Šiaulių miesto savivaldybė, įgyvendindama Šiaulių miesto integruotą teritorijų vystymo programą, pradeda „Pasaulio teisuolių skvero (Ežero g. 18, Šiaulių m.) ir jo prieigų kompleksinio sutvarkymo architektūrinės ir urbanistinės idėjos projekto“ įgyvendinimą.

Susitikime pristatyta idėja, konkurso organizavimo sąlygos ir terminai, įvardytos konkrečios užduotys, atsakyta į klausimus. Savivaldybės Urbanistinės plėtros ir ūkio departamento direktorius Virgilijus Statkus, pristatydamas projektą, sakė, kad pats konkursas visų pirma yra idėja, tai pirmasis etapas. Kviečiu Jūs peržiūrėti renginio vaizdo įrašą: <https://www.youtube.com/watch?v=j3Tu5sDeLxk>. Tikiuosi, kad Šiauliai netrukus turės itin svarbią atminties vietą, kuri reikšmingai sustiprins miesto istorinės atminties klodą.

2019 m. gegužės 22 d. – Tarptautinio šokio festivalio-konkurso „Aušrinė žvaigždė“ atidaryme. Vaikų šypsenos ir emocijos, skambanti muzika, kruopščiai parengti choreografiniai numeriai, draugiškas varžymasis tarp kolektyvų iš įvairių šalių (buvo dalyvių ir iš Latvijos, Estijos, Čekijos, Ukrainos ir Rusijos) paliudijo, kad vaikai laukia šio Šiaulių kultūros centro organizuojamo renginio, jam atsakingai ruošiasi. Apskritai Šiauliai itin daug dėmesio skiria vaikų kultūrai, o tai džiugina ir teikia vilčių ateičiai.

2019 m. gegužės 23 d. Šiaulių Povilo Višinskio bibliotekoje sveikinome Joną Vaicekauską, žinomą krašto skulptorių, akmens prakalbintoją, jubilatą, kuris savo 70-mečio išvakarėse pristatė antrąją knygą „Pasivaikščiojimas“ (Litera, 2019), kurioje jis šlifuoja, glosto ne tvirtą akmenį, o žodį. Skaitytojui vertinti, kas geriau autoriui sekasi, juoba kad knygoje greta prozos tekstų rasite ir

jo brandžių skulptūrų, kurios dabar puošia Molėtų, Kaišiadorių, Naisių, Kelmės, Zarasų, Šiaulių, Joniškio, Juodkrantės, Bubių erdves.

Kaip ir pirmojoje Jono knygoje „Įžeminimas“ (Versus Aureus, 2013), taip ir pristatomojoje, nevengiama memuarinių nuklydimų į sovietinę praeitį, joje gausu gyvenimiškų situacijų refleksijų. Kiekvieną kūrinį autorius baigia haiku kūrinėliu, kuris primena autoriaus-skulptoriaus primatystę, svarbą išstobulintam, apmąstytam, nušlifuiotam žodžiui. Nežinau kodėl, bet skaitydamas Jono knygą prieš akis matau Vitolio Trušio tapybos darbus, kuriuos kūrybinės biografijos pabaigoje jis praturtindavo rupiais, vyriškais eilėraščiais, ar tiesiog Šiaurės Lietuvos dvasia spinduliuojančiais epiniais tekstais, kuriuos pats Vitolis vadindavo eilėraščiais. Kita vertus, Jono knygos komponavimo manierą lygini su Petro Rakštiko daugiasiužečiais piešiniais, kuriuos Petras knygai pagardinti dovanodavo skaitytojams greta savo žodinės tapybos. Ir labai tiko knygos sutiktuvėse Alberto Martinaičio, panašios sielos menininko, pamuzikavimai.



Skulptorius Jonas Vaicekuskas (dešinėje) pristato savo antrąją knygą. S. Tumėno nuotrauka.

2019 metų geriausieji: Šiauliams ir Lietuvai

2019 m. gegužės 23 d. – Šiaulių mokinių dalykinių olimpiadų, konkursų nugalėtojų apdovanojimo šventėje „2019 metų geriausieji“. Sveikinome geriausiuosius praeitų metų Šiaulių moksleivius, iškovojučius daugybę apdovanojimų Lietuvos matematikos, lietuvių, užsienio kalbų, chemijos, biologijos, astronomijos ir kitų sričių olimpiadose. Pagerbėme ir nugalėtojų Mokytojus, Tėvelius. Juk visa šių trijų grandžių visuma ir yra šių dienų Olimpo buveinė. Graikijoje tai buvo Olimpo dievai, o čia – mūsų puikiai dirbančios mokyklos ir jų ugdytiniai.

Dažnai manęs klausia, ar reikia reitinguoti švietimo institucijas (beje, tai daro privatūs žurnalai, o ne ministerija ar kita su švietimu susijusi institucija), ar reikia organizuoti olimpiadas, kurios, neva, „sulaipsniuoja“, supriešina mokinius? Aš – už tokias olimpiadas, kurios, mano nuomone (ir Mokytojų, su kuriais bendrauju), mokinius motyvuoja. Be to, dažnai iš Mokytojų girdžiu, kad visi NMPP, PUPP ir VBE juos tik demotyvuoja.

Dėkodamas pabrėžiau, kad tik visi drauge – mokyklų vadovybė, Mokytojai, Moksleiviai ir kantrūs Tėveliai yra Lietuvos ateities pagrindas.



Šiauliai didžiuojasi savo jaunimu. Metai bėga – mano buvusi auklėtinė Šiaulių „Romuvos“ gimnazijos lituanistė Giedrė Samalionienė šiais metais subrandino ne vieną apdovanotą olimpiadininką. V. Lebedžio nuotrauka.

2019 m. gegužės 24 d. susitikau su naująja Šiaulių Medelyno seniūne Egle Šimkevičiene. Kalbėjome apie bendradarbiavimo perspektyvas, aptarėme Medelyno seniūnijos problemas ir iniciatyvų LR Seime teikiamoms pataisoms seniūnus rinkti privaloma tvarka ir tiesiogiai pliusus ir minusus. Man, Šiaulių „Aušros“ apygardai, į kurią įeina ir Medelyno seniūnija, atstovaujančiam Seimo nariui, rūpi ne tik žinoti problemas, bet ir padėti jas spręsti.

2019 m. gegužės 26 d. dalyvavau „Šiaulių poezijos pavasario“ šventėje Šiaulių apskrities Povilo Višinskio viešojoje bibliotekoje. Savo kūrybą skaitė, bendryste per kūrybą džiaugėsi susirinkę Šiaulių, Pakruojo, Kelmės, Panevėžio rajono literatai. Jie nepretenduoja į Poezijos Olimpą, bet savo gyvenimo dalį skiria poetinei kūrybai ir kultūrai apskritai. Todėl ir šventėje dalyvavę literatai pritartų Kultūros ministro Mindaugo Kvietkausko minčiai, kad „poezija yra nepaneigiama aukso valiuta, kuri ir toliau vertinama, vertinamas tikrasis literatūros svoris“.



Poezijos mylėtojai susirinko ir Šiauliuose. S. Tumėno nuotrauka.

ŠIAULIŲ REGIONAS

2019 m. gegužės 6 d. dalyvavau renginyje Šiaulių r. viešojoje bibliotekoje, kur pasveikinau bibliotekininkę, kraštotyrininkę, Mikelio prizo laureatę Audronę Kiršinaitę. Jai paskirtas Šiaulių kraštotyros draugijos apdovanojimas – jau 27-asis Mikelio prizas. Laureatei svarbu visa gyvoji krašto istorija – nykstantys ir išnykę kaimai, daraktorinė mokykla ir elektroninė skaityklė, knygų leidyba ir spaustuvės Šiaulių krašte. Audronė – nepailstanti mūsų krašto istorijos fiksuotoja ir saugotoja.



Audronė Kiršinaitė – tautos savasties saugotoja ir puoselėtoja. G. Barausko nuotrauka.

2018 m. gegužės 18 d. – Laikinosios Žemaitijos sostinės renginiuose „Kur puodžiai 2019“ Kuršėnuose. Kaip visada šventėje netrūko svečių, parodų atidarymų, tautodailės meistrų, šokėjų ir dainininkų, žiūrovų, gardžios gijos ir Kuršėnų vyniotinio. Rajono meras Antanas Bezaras išliko ištikimas savo idėjoms – šįkart miestelėnams ir svečiams padovanojo ispano Antonio šokį su žirgu. Regis, žiūrovams tai buvo netikėta ir įspūdinga.

Šiauliai turi rašytoją Rimantą Kmitą su pietinio istorijomis, o Kuršėnuose atsirado jų personažas – dvarininkas Gruževskis. Tai istoriko, rašytojo Jono Kiriliausko idėja. Šįkart jis buvo solidus Gruževskių dvaro raštininkas, kuris su į miesto šventę atvykusia bajoraite pristatė saldžiąją miesto istoriją. Jie ir pasakojo apie garsųjį „Kuršėnų vyniotinį“, saldėsius, jų atsiradimą Kuršėnuose. Viešniai ir jos specialiai pakviestiems svečiams buvo įdomu, ką galima pamatyti, paliesti ar užuosti Kuršėnuose.

Šventės organizatoriams padėkojau už turiningą šventę, galimybę paragauti „Kuršėnų vyniotinio“, o rašytojui Jonui – už knygą, kurioje jis tęsia savąjį Kuršėnų krašto pasakojimą.

Parodoje su Kuršėnų metraštininku, istoriku Jonu Kiriliausku. E. Elijošiaus nuotrauka.



Tomas Vyšniauskas – 43-iasis Zigmo Gėlės premijos laureatas

2019 m. gegužės 24 d. – poezijos šventėje Naisiuose. Renginyje „Tylios mano dainos...“ pagerbtas ir apdovanotas 43-iasis Zigmo Gėlės premijos laureatas Tomas Vyšniauskas už geriausią 2018 m. poezijos debiutą – poezijos knygą „Įelektrinto piemens: eilėraščiai“ (Kaunas: Kauko laiptai, 2018). Šventėje būta visko: ir sveikinimų, ir dainų, eilių, kurias skaitė lietuvių poetai ir viešnia iš Suomijos Sinikka Vuola, pasvarstymų apie poeziją kasdienybės erdvėje, apie poezijos temperamentą, jos vizualumą, rekomendacijas „nebūti su tuo, kurio nemyli“ (poetė ir kritikė Lina Buividavičiūtė).



Laureato kūrybą išsamiai pristatė komisijos pirmininkė prof. Dž. Maskuliūnienė, renginį vedė kultūrininkė Laima Varkalienė. Labai originaliai ir nuoširdžiai laureatą pasveikino Šiaulių Romuvos gimnazijos mokytojos lituanistės su savo būreliu kūrybingų moksleivių. O aš tuo metu galvojau apie šių metų laureato Tomo žodžius, kad jis kažką visada norėjo pasakyti „betoninei planetos odai“, apie jo „eilėraščių raštus“, kurie nuropoja į pakraštį. Ir lieka stebėti, kaip „įelektrinta viela tolyn nušokuoja raidės“.

43-iasis Zigmo Gėlės premijos laureatas Tomas Vyšniauskas (viduryje). S. Tumėno nuotrauka.

RINKĖJAI

Vykdydamas Seimo nario pareigas ir tesėdamas duotus pažadus, priimu rinkėjus pirmadieniais nuo 10 val. iki 12 val. Seimo nario biure Šiauliuose, Aušros al. 15, I aukšte. Išankstinė registracija: mob. 8 612 02 941, el. p. nerijus.brazauskas@lrs.lt arba mob. 8 612 03 532 el. p.:

tautvydas.elijosius@lrs.lt. Mano padėjėjai Jus užregistruos, o aš galėsiu Jus priimti ir išklausti.

Jeigu pageidaujate kreiptis į mane asmeniškai, tai galite padaryti: tel. (8 5) 239 6615 (mano kabinetas Vilniuje), mob. 8 668 42 143, el. p. Stasys.Tumenas@lrs.lt.

Lietuvos Respublikos azartinių lošimų įstatymo Nr. IX-325 10 ir 20 straipsnių pakeitimo įstatymas

Plėsdamas Jūsų teisinį žinojimą, šįkart siūlau atkreipti dėmesį į „Lietuvos Respublikos azartinių lošimų įstatymo Nr. IX-325 10 ir 20 straipsnių pakeitimo įstatymą“, reglamentuojantį azartinių lošimų reklamą, jaunesnių kaip 18 metų asmenų įleidimą į lošimo automatų ir bingo salonus, lažybų ir totalizatorių punktus, prievolę azartinius lošimus organizuojančioms bendrovėms patikrinti klientų, įeinančių į lošimo automatų ir bingo salonus, lažybų bei totalizatoriaus punktus, tapatybę ir kt. (visas įstatymas prieigoje per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/9b1d7862882811e98a8298567570d639>; įsigalioja 2019-06-11 (Įstatymo 1 straipsnio 3 dalis ir 2 straipsnis įsigalioja 2019-07-01. Įstatymo 1 straipsnio 1 ir 2 dalys įsigalioja 2019-11-01).

REKOMENDACIJA

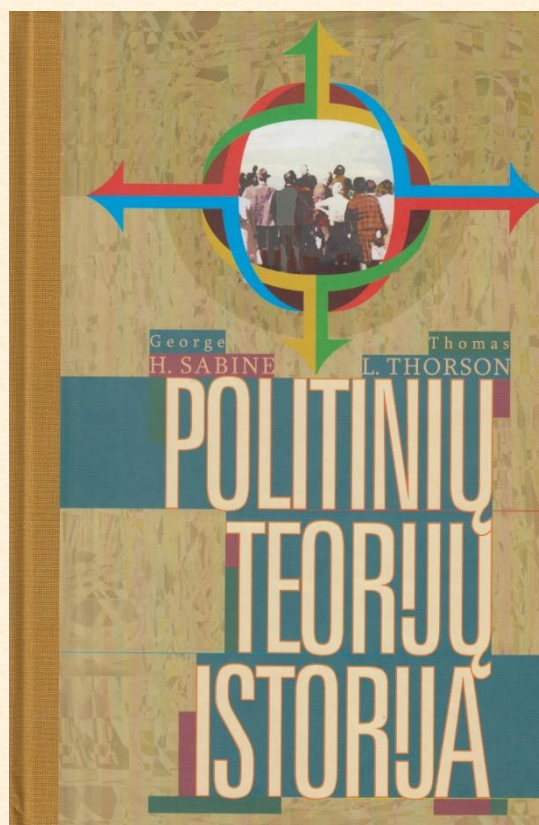
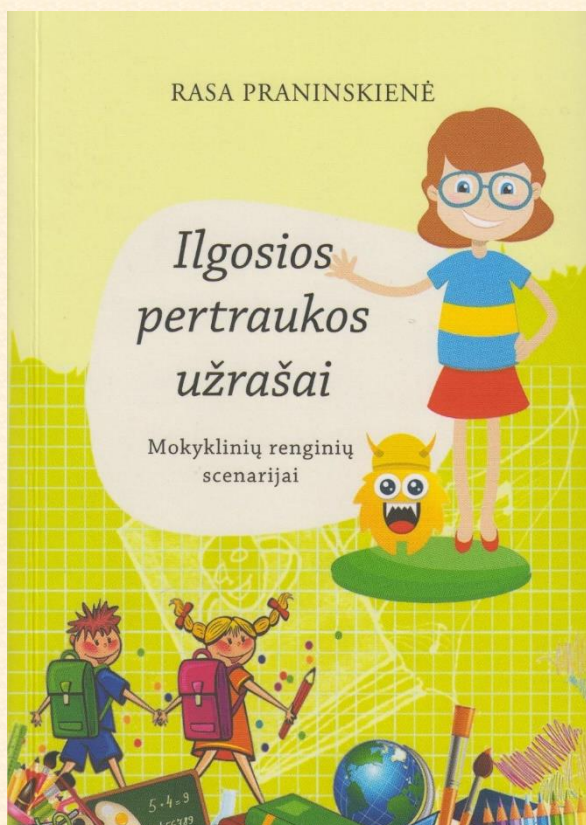
Rekomenduoju perskaityti Rasos Praninskienės, mano padėjėjos, knygą „Ilgosios pertraukos užrašai: mokyklinių renginių scenarijai“, Rūtos Virbalytės piešiniai, Vilnius: Žuvėdra, 2019.

Taip pat Jums rekomenduoju George H. Sabine, Thomas L. Torston knygą „Politinių teorijų istorija“, peržiūrėjo ir pataisė Thomas L. Torston, iš anglų kalbos vertė Rasa Asminavičiūtė, Jūratė Baranova, Virgilijus Čepiejus [et al.], 2-oji laida, nauja redakcija, Vilnius: Margi raštai, 2008.

Kodėl verta praplėsti savo akiratį

Rasos Praninskienės knygoje aptariami mokyklinio formato renginiai, pateikiami konkretūs teminių renginių scenarijų rašymo patarimai, detalūs Rugsėjo 1-osios šventės, Abėcėlės šventės, Pradinukų išleistuvių, minėjimų, literatūrinių popiečių, kalėdinių vaidinimų, viktorinų ir konkursų scenarijai. Autorė parengė kūrybingą, pilną įdomių idėjų ir praktinių patarimų vadovą, leisiantį kurti, rengti ir įgyvendinti pačius įvairiausių mokyklinių renginių scenarijus. Matomas adresatas, kuriam parodomas specifinės renginio detalės: laikas, erdvė, mokinių amžius, rekvizitai, scenografija, vaikų minčių įtraukimas, lavinami gebėjimai, kvietimai, apranga ir kt. Kūrybingas idėjas sujungia į visumą žaismingi Rūtos Virbalytės piešiniai, kviečiantys interpretuoti. „*Bet tai tegul bus idėjų sąsiuvinis būsimiems, nepakartojamiems, išskirtiniams renginiams, ir nesvarbu, ar jie būtų skirti vienai klasei ar kelioms, galbūt mokytojų auditorijai, mokinių tėveliams, buvusiems mokiniams*“ (Rasa Praninskienė).

Itin informatyvus, konceptualus ir puikiu stiliumi parašytas George H. Sabine, Thomas L. Torston veikalas (pirmasis leidimas dar 1937 m.) Jums atskleis politinių teorijų esmę, genezę, kritinį vertinimą ir netikėtas išvalgas. Knygą sudaro trys dalys: „Miesto-valstybės teorija“, „Visuotinės bendruomenės teorija“, „Nacionalinės valstybės teorija“, kuriose skaitytojas įtraukiamas į politinės filosofijos gimimą graikų polyje, jos chronologinę ir idėjinę raidą įvairiais amžiais, jos transformacijas XX a. Tai tarpdisciplininio dialogo knyga, nes lygiateisiškai ir simbiotiškai funkcionuoja politologija, istorija, teisė, sociologija etc. Verta paminėti literatūros šaltinius išnašose ir rinktinėje bibliografijoje, kurie, beje, parodo, kiek daug puikių darbų tebelaukia vertimo į lietuvių kalbą.



ŠIAULIŲ ATMINTINOS DATOS

Ką mums birželio mėnesį primena kalendorius

1 d. – 90 metų, kai 1929 m. Šiauliuose gimė istorikas, enciklopedininkas **Rimantas Jاسas**. Mirė 2002 m. Vilniuje.

1 d. – 70 metų, kai 1949 m. Šiauliuose gimė gydytoja, politinė bei visuomenės veikėja **Irena Degutienė**.

4 d. – 95 metai, kai 1924 m. Šiauliuose gimė dailininkas tapytojas **Pranas Porutis**. Mirė 2009 m. Kaune.

4 d. – 90 metų, kai 1929 m. Mičionyse (Anykščių r.) gimė literatūros tyrinėtojas prof. habil. dr. **Pranas Gražys**. Nuo 1966 m. (su pertrauka) P. Gražys dirbo Šiaulių pedagoginio instituto (nuo 1997 m. – Šiaulių universiteto) dėstytoju.

4 d. – 70 metų, kai 1949 m. Ožkėnuose (Šiaulių r.) gimė tautodailininkas, medžio drožėjas **Aleksas Steponavičius**. Gyveno ir dirbo Šiauliuose. Čia ir mirė 2013 m.

4 d. – 25 metai, kai 1994 m. Šiauliuose įkurtas LIONS klubas, kurio pirmasis prezidentas buvo doc. Juozas Pabrėža.

5 d. – 105 metai, kai 1914 m. Borisoglebske (Rusija) gimė gydytojas terapeutas dr. **Henrikas Surgailis**. Nuo 1959 m. dirbo Respublikinėje Šiaulių ligoninėje. Mirė 1998 m. Šiauliuose.

6 d. – 100 metų, kai 1919 m. Klivlande (JAV) gimė gydytojas ginekologas, visuomenės veikėjas **Povilas Vanagas**. Nuo 1950 m. dirbo Šiauliuose. Čia ir mirė 2003 m. Respublikinėje Šiaulių ligoninėje yra jo mozaikinis portretas (autorius prof. Vitolis Trušys).

6 d. – 75 metai, kai 1944 m. Šiauliuose gimė operos dainininkė **Audronė Gaižiūnienė-Simonaitytė**. Gyvena JAV.

8 d. – 95 metai, kai 1924 m. Marijampolėje gimė teatro aktorė **Izabelė Čepkevičiūtė-Juodagalvienė**. 1954–1980 m. vaidino Šiaulių dramos teatre. Mirė 1991 m. Šiauliuose.

11 d. – 80 metų, kai 1939 m. Šiauliuose gimė teatro aktorė **Lilija Mulevičiūtė-Tomkienė**.

12 d. – 120 metų, kai 1899 m. Aleksandrijos dvare (Šiaulių r.) įvyko pirmoji Šiaulių gegužinė.

12 d. – 95 metai, kai 1924 m. Šiauliuose įsteigta Laisvamanių Etinės kultūros draugija (veikė iki 1941 m.).

12 d. – 65 metai, kai 1954 m. Kaupuose (Pasvalio r.) gimė kalbininkė prof. dr. **Genovaitė Kačiuškienė**. Nuo 1977 m. dirba Šiaulių universitete.

12 d. – 60 metų, kai 1959 m. Užventyje (Kelmės r.) gimė istorikė **Virginija Šiukščienė**. Nuo 1982 m. dirba Šiaulių „Aušros“ muziejuje, nuo 2004 m. muziejaus direktoriaus pavaduotoja.

13 d. – 95 metai, kai 1924 m. Šiauliuose pradėtas leisti laikraštis „Mūsų kraštas“ (ėjo iki 1938 m.).

13 d. – 65 metai, kai 1954 m. Šiauliuose gimė bibliotekininkė **Irena Žilinskienė**. Nuo 1977 m. dirba Šiauliuose, nuo 1995 m. – Šiaulių miesto savivaldybės viešosios bibliotekos direktorė.

14 d. – 30 metų, kai 1989 m. Šiauliuose pirmą kartą paminėta Gedulo ir Vilties diena. Šv. Jurgio bažnyčios šventoriuje atidengtas paminklas „Tautos kančia“ (autorius Zigmas Vaišvila).

15 d. – 105 metai, kai 1914 m. Antalkiuose (Kauno r.) gimė pedagogas **Matas Zumaras**. Nuo 1951 m. dirbo Šiauliuose. 1961–1975 m. vadovavo Šiaulių politechnikumui. Mirė 2004 m. Šiauliuose.

20 d. – 140 metų, kai 1879 m. Mickūnuose (Pakruojo r.) gimė kompozitorius, chorvedys, pedagogas **Juozas Gaubas**. 1922–1926 m. buvo Šiaulių gimnazijos muzikos mokytojas ir šv. Petro ir Povilo bažnyčios vargonininkas. Mirė 1962 m. Los Andžele (JAV).

23 d. – 135 metai, kai 1884 m. Boguslave (Mažeikių r.) gimė lenkų kalbininkas prof. **Algirdas Chominskis**. 1903 m. baigė Šiaulių berniukų gimnaziją. Mirė 1943 m. Vilniuje.

23 d. – 85 metų, kai 1934 m. Kybartuose (Vilkaviškio r.) gimė gydytoja pediatrė, imunologė **Vanda Burneikienė**. Nuo 1959 m. dirbo Šiauliuose. Čia ir mirė 2012 m.

24 d. – 115 metų, kai 1904 m. Šakiuose gimė pedagogas, literatas **Jonas Vedegys**. Tarpukario metais dirbo Šiaulių pradžios mokykloje, dalyvavo miesto literatų veikloje. Mirė 1986 m. Čikagoje (JAV).

24 d. – 85 metai, kai 1934 m. Šiauliuose gimė inžinierius architektas, pedagogas doc. **Gytis Tiškus**. Mirė 2008 m. Klaipėdoje.

25 d. – 80 metai, kai 1939 m. Galiniuose (Utenos r.) gimė kompozitorius, pedagogas **Algimantas Antanas Kubiliūnas**. 1967–1970 m. dėstė Šiaulių aukštesniojoje muzikos mokykloje ir Šiaulių pedagoginiame institute.

25 d. – 20 metų, kai 1999 m. atidaryta Šiaulių universiteto Dailės galerija.

27 d. – 110 metų, kai 1909 m. Šiauliuose gimė dailininkas tapytojas, grafikas, pedagogas **Vladas Norkus**. Mirė 1976 m. Kaune.

Šaltinis: „2019 metų Šiaulių atmintinų datų kalendorius“ (prieiga per internetą: <http://savb.lt/lt/krastieciai/virtualios-parodos/siauliu-atmintinu-datu-kalendorius/2019-metu-siauliu-atmintinu-datu-kalendorius/birzelis/>)

2019 METŲ MAŽOJI LIETUVOS KULTŪROS SOSTINĖ: LIUDVINAVAS

Liudvinavas, miestelis Marijampolės savivaldybės teritorijoje, 9 km į pietus nuo Marijampolės, prie Šešupės ir Sūduonios santakos; seniūnijos, parapijos centras. 966 gyventojai (2011 m.). Iš vakarų prie Liudvinavo prieina Paežerių, Liudvinavo ežerai. Plentai į Marijampolę, Krosną. Liudvinavas – stačiakampio plano. Šv. Liudviko bažnyčia (pastatyta 1730 m., perstatyta 1975 m.; joje yra dailės paminklų). Paštas, vidurinė mokykla (iki 1944 m. pradinė, 1944–1949 m. progimnazija, 1949–1954 m. septynmetė, aštuonmetė; veikia mokyklos muziejus), laisvalaikio salė, biblioteka (1939 m.). 0,5 km į pietvakarius nuo Liudvinavo yra Liudvinavo piliakalnis.

Liudvinavas įsikūrė XVIII a. pradžioje Punios girioje. Iš pradžių vadintas Trobomis. Punios seniūnas Liudvikas Pacas Trobų vietoje įkūrė miestelį ir suteikė jam dabartinį vardą. Po 1717 m. pastatyta bažnyčia. Magdeburgo teisė nuo 1719 m. (pakartota 1746 m. ir 1757 m.). XIX a. antroje pusėje A. Botyrius, F. Fortunatovas ir V. Milleris tyrė Liudvinavo šnektą. 1905 m. gruodžio mėnesį Liudvinavo gyventojai išvaikė valsčiaus rusišką administraciją. 1907 m. įsikūrė *Žiburio* draugijos skyrius. 1911–1914 m. veikė Blaivybės draugijos skyrius. Per I pasaulinį karą miestelis sudegė. Nuo XX a. pradžios iki 1950 m. Liudvinavas – valsčiaus centras. 1941 m. rugsėjį Marijampolėje nužudyti Liudvinavo žydai.

Išlikusios Liudvinavo žydų senosios kapinės. Remiantis 1770 metų byla, matyti, kad tuo metu Liudvinavo miestelėnų daugumą sudarė žydai, vertęsi smulkiais amatais. 1856 m. miestelyje gyveno 473 krikščionių šeimos ir 1055 žydai. 1900 metų duomenimis Liudvinave gyveno jau tik 369 žydų tautybės atstovų, o 1930 metų pabaigoje miestelyje buvo likę tik 19 žydų šeimų. Pagal turimus duomenis kapinės galėjo būti įkurtos XVIII a. viduryje. Kapinėse pastatytas informacinis paminklas su užrašu lietuvių ir žydų kalba: „**SENOSIOS ŽYDŲ/ KAPINĖS/ TEBŪNA ŠVENTAS MIRUSIŲJŲ/ ATMINIMAS.**“

Po II pasaulinio karo apylinkėse veikė Vytauto rinktinės partizanai. 1947 04 27 sovietų saugumiečiams apsupus štabo bunkerį Liudvinavo valsčiuje susisprogdino štabo viršininkas V. Vabalas (slapyvardis Kunigaikštis), globos poskyrio viršininkas A. Pečiulis (Baritonas) ir ryšininkė J. Senkutė (Pušėlė). 1940–1941 m. ir 1944–1953 m. sovietų valdžia ištrėmė 16 Liudvinavo gyventojų. Sovietų okupacijos metais Liudvinavas buvo apylinkės centras ir kolūkio centrinė gyvenvietė. 2001 m. patvirtintas Liudvinavo herbas. Liudvinave gimė Kovo 11 Akto signataras, diplomatas P. Vaitiekūnas. 1800 m. buvo 312, 1897 m. – 593, 1959 m. – 830, 1970 m. – 840, 1979 m. – 973, 1989 m. – 977, 2001 m. – 1055 gyventojai.

Liudvinavas pasižymi turtinga ir įdomia istorija. 1827 m. Liudvinavo miestelyje stovėjo 125 namai, kuriuose gyveno 1138 gyventojai; apie dvaro gyventojų skaičių nieko nesakoma.

Po nuslopinto sukilimo dvaras, užimantis 423 margus, 1836 m. atiteko Rusijos armijos generolui leitenantui Teodorui Bergui. Nuo 1862 metų dvaras turėjo 286 margus. XIX a. pabaigoje

jame gyveno 98 žmonės. Dvaro būta ir tarpukariu; tuomet jis nusilpo per parceliacijos darbus ir neišliko stipriu ūkiu.

1860 m. miestelyje stovėjo 115 namų, kuriuose gyveno 1619 gyventojų; iš jų – 1159 buvo žydai. Po 1863 m. sukilimo mokyklą surusino. Kunigas Simonas Lapinskas buvo ištremtas į Sibirą. Jo tolimesnis likimas nėra žinomas, nors 1878 m. dar rašė laiškus iš Rusijos gilumos. Po 1864 m. pastatyta nauja bažnyčia, kuri sudegė Pirmojo pasaulinio karo pradžioje.

Rusų kalbininkai Filipas Fortunatovas ir Vsevolodas Mileris 1872 m. apsilankė ūkininkų Botyrių šeimoje ir dirbo mokslinį darbą: išleido lietuvių liaudies dainų, užrašytų Liudvinavo apylinkėse, rinkinį, aprašė kai kurias tarmės ypatybes.

Apie 1890 m. miestelyje buvo 159 namai ir 1942 gyventojai. 1890 m. majoratinį dvarą, valdomą Fiodoro Bergo, sudarė 2800 margų žemės; laikė 140 arklių, augino 224 stambius ir 27 smulkius gyvulius. Per 1897 m. gyventojų Liudvinave rasta mažiau žmonių, t. y. 593 (matyt, neįskaičiuoti dvaro gyventojai).

1902 m. „Suvalkų gubernijos atmintinėje knygelėje“ teigiama, kad mieste yra 122 kiemai, kuriuose gyvena 1279 gyventojai. Tuo metu dar veikė: bažnyčia, dvi pradžios mokyklos, valsčiaus būstinė ir teismas, karčema. Dvare buvo 6 kiemai, kuriuose gyveno 105 žmonės. 1903 m. dvaras turėjo tiek pat žemės ir laikė: 130 arklių, 223 – stambius ir 772 smulkius gyvulius. Savininku tais metais buvo Gustavas Bergas, Fiodoro įsūnis (ankstesnis dvaro savininkas Fiodoras Bergas vaikų neturėjo, tai įsisūnijo tris anksti mirusio brolio vaikus).

1905 m. gruodžio mėn., kaip minėta, Liudvinavo gyventojai išvaikė valsčiaus rusišką administraciją. „Revoliucija“ daugiausia pasireiškė degtinės grobimu ir caro portretų plėšymu. Valdžia tvarkai įvesti netgi pasiuntė kariuomenės eskadroną, kuris kraujo nepraliejo.

Per Pirmąjį pasaulinį karą miestelis sudegė. Čia vyko pačios nuožmiausios ir ilgiausios fronto kovos visoje Užnemunėje. Rusams labai padėjo ilgai atsilaikyti vadinamosios „tvirtovės“, įrengtos į pietus nuo miestelio. 1919 m. pradžioje vokiečiai jau šeimininkavo Kalvarijoje ir Marijampolėje, bet dar buvo užstrigę ties gerai įtvirtintomis Liudvinavo kalvomis – miestelį užėmė tik vasario mėnesio pabaigoje. Aplink gyvenvietę atsirado daug karių kapinių. Žuvo ir 17 civilių gyventojų, nemažai buvo sužeista, o dar keliskart daugiau buvo išvežta į Vokietiją dirbti įvairius darbus.

Vietoj sudegusios bažnyčios pastatė laikiną medinę maldyklą. Tuo metu parapijai priklausė beveik 4000 katalikų. Dar tarpukariu miestelyje stovėjo ir sinagoga (dabartinės Kęstučio gatvės pradžioje, pietinėje pusėje) ir evangelikų liuteronų namai; pastaruosius aptarnavo pastorius iš Marijampolės. Kazys Boruta labai žavėjosi šiuo miesteliu ir mėgdavo sakyti: „Liudvinavas – gražiausias pasaulyje miestas. Niekur kitur taip gerai nesijaučiau.“

1920–1940 m. miestelyje buvo: 6 skyrių pradžios mokykla, valsčiaus savivaldybė, paštas, policijos nuovada, sveikatos ir veterinarijos punktai, vaistinė, smulkaus kredito draugija, vilnų karšykla, du restoranai, degtinės parduotuvė, keletas krautuvių ir amatininkų dirbtuvių. Ant Šešupės pastatytas malūnas buvo žinomas apylinkėse ir ilgai veikė net sovietmečiu. 1923 m. miestelyje stovėjo 107 namai, kuriuose gyveno 593 gyventojai (su dvaru – 753 gyventojai). 1925 m. į dvarą atvedė telefono liniją. Prieš pat Antrąjį pasaulinį karą suskaičiuota beveik tūkstantis gyventojų. Šv. Liudviko bažnyčia buvo perstatyta 1975 m.; joje yra dailės paminklų.

Liudvinave ar netoli jo gimė nemažai garsių žmonių: knygnešiai Juozas Akelaitis, Stasys Slavickas, Juozas Botyrius, knygnešys, kunigas Adomas Grinevičius, knygnešys, visuomenės veikėjas Juozas Matulaitis, tautosakos rinkėjas Andrius Botyrius, vadovėlių autorius Mečislovas Vasiliauskas, literatas ir pedagogas Adomas Lastas, „Dirvos“ knygų leidyklos steigėjas Bronius Sirutis, pirmasis Marijampolės tarybos pirmininkas Juozas Sirutis, JAV lietuvių spaudos leidėjas Antanas Olšauskas, tanko prototipo kūrėjas Tamošius Bukota, medicinos mokslų profesorius Petras Radzickas, dievdirbys Tamošius Dulskas, jį „Mediniuose stebukluose“ aprašęs rašytojas Kazys

Boruta. Kurį laiką Liudvinave gyveno ir kūrė skulptorius Kęstutis Balčiūnas. Liudvinave palaidotas kunigas, teologijos mokslų daktaras Vincas Bartuška.

2019-aisiais Liudvinavas švenčia 300 metų jubiliejų!



Liudvinavas – kultūros erdvė. Nuotr. iš socialinio tinklo FB puslapio <https://www.facebook.com/liudvinavo.seniunija>.

Šiuolaikinis Liudvinavas atskleidžiamas „Liudvinavo kultūros“ vaizdo įrašė „Liudvinavas 2019 mažoji Lietuvos kultūros sostinė“, prieiga per internetą: <https://www.facebook.com/153787217986201/videos/1020734478114422/>.

Šaltiniai: 1) *Visuotinė lietuvių enciklopedija*, prieiga per internetą: <https://www.vle.lt/Straipsnis/Liudvinavas-17020>; 2) „Liudvinavo žydų senosios kapinės“, Kultūros vertybių registras, prieiga per internetą: <https://kvr.kpd.lt/#/static-heritage-detail/2F4A393B-FD1C-46C2-9AF3-C9E3975000B0>; 3) Benjaminas Mašalaitis, „Liudvinavas XIX–XX amžiuose“, Sūduvos gidas, prieiga per internetą: <https://sduvosgidas.lt/liudvinavas-xix-xx-amziuose/>.

ŽINIASKLAIDA

Seimo nario mintys žiniasklaidoje

Stasys Tumėnas, „Ką mums šiandien sako 70-metį pasitinkanti Lietuvių Charta?“ *Mokslo Lietuva*, 2019 m. gegužės 10 d., Nr. 9 (630), p. 1–2, prieiga per internetą: <http://mokslolietuva.lt/2019/05/ka-mums-siandien-sako70-meti-pasitinkanti-lietuviu-charta/>.

Rūta Jankuvienė, „Valstiečių“ atstovai: ragina dirbti“, *Šiaulių kraštas*, 2019 m. gegužės 16 d., prieiga per internetą: <https://www.skrastas.lt/aktualijos/valstieciu-atstovai-regionai-ragina-dirbti>.

Seimo nario S. Tumėno pranešimas: „Naujas Lietuvos Respublikos valstybės herbo ir valstybės vėliavos teisinis reguliavimas pašalina įstatymų spragas“, 2019 m. gegužės 31 d., prieiga per internetą: https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=36002&p_k=1&p_t=266662.

NAUDINGOS NUORODOS

Kviečiu Jus stebėti, vertinti naujausią Šiaulių miesto, Lietuvos, Europos Sąjungos politinį, ekonominį, kultūrinį, socialinį etc. gyvenimą! *Žinokime, galvokime ir reaguokime:*

www.lrs.lt/; www.lrp.lt/; www.lrv.lt/; www.siauliai.lt/; www.lvzs.lt/; www.vkontrole.lt/; www.lmt.lt/; www.lygybe.lt/lt/; www3.lrs.lt/pls/inter/vaikai; www.vlkk.lt/; www.plbe.org/; www.pljs.org/; www.vsd.lt/; www.prokuraturos.lt/; www.stt.lt/; www.kt.gov.lt/; www.ekgt.lt/; www.oecd.org/; www3.lrs.lt/pls/inter/w5_show?p_k=1&p_r=3829; www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=25380&p_k=1; www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=48&p_k=1; www.sveikatostaryba.lt/; www.pazinkvalstybe.lt/; www.lietuva.lt/100/; https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=15781&p_k=1&p_t=165098; www.ec.europa.eu/commission/index_lt; <https://mo.lt/>; www.teise.pro/; www.vrk.lt/; www.europarl.europa.eu/about-parliament/lt; www.lrkmlrv.lt/lt/nemokamimuziejai; <https://www.rinkejopuslapis.lt/>; <https://kaunas2022.eu/>.

MANO KOMANDA

Dirbti padeda draugiška ir kompetentinga komanda, kurios nariai yra: Nerijus (humanitarinių mokslų daktaras, literatūrologas, lektorius, mokslinių publikacijų autorius), Tautvydas (istorijos ir politikos magistras, muziejininkas, istorijos ir paveldosaugos bakalauras), Rasa (žurnalistikos magistrė, režisierė, renginių organizatorė, knygų autorė), Rita (teisės ir valdymo magistrė, teisininkė, socialinė pedagogė edukologė, lektorė, visuomenininkė).

KONTAKTAI

Lietuvos Respublikos Seimo nario Stasio Tumėno kabineto adresas Vilniuje:

*Lietuvos Respublikos Seimas
Gedimino pr. 53, 01109 Vilnius
III rūmai 301 kabinetas
Tel. (8 5) 239 6615
El. p. Stasys.Tumenas@lrs.lt*

Lietuvos Respublikos Seimo nario Stasio Tumėno biuro adresas Šiauliuose:

Aušros al. 15, 76299 Šiauliai (I aukštas)

Padėjėjai-sekretoriai Vilniuje ir Šiauliuose:

Nerijus Brazauskas (Šiauliuose): mob. 8 612 02 941, el. p. nerijus.brazauskas@lrs.lt;

Tautvydas Elijošius (Šiauliuose): mob. 8 612 04 056, el. p. tautvydas.elijosius@lrs.lt;
Rasa Praninskienė (Vilniuje): tel. (8 5) 239 6485, el. p. rasa.praninskiene@lrs.lt;
Rita Virbalienė (Vilniuje): tel. (8 5) 239 6615, el. p. rita.virbaliene@lrs.lt.

Socialiniai tinklai:

<https://www.facebook.com/stasys.tumenas>

<https://www.facebook.com/Stasys.Tumenas.LRS/>

Naujienlaiškį parengė padėjėjai: N. Brazauskas, R. Praninskienė.